

šaha — izvenredni ponedeljek — vsak dan jutraj. — Uredništvu: Franciška Ašičkega št. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nežalostno pismo se ne sprejema, rokopis se ne vrne. — Izdajatelj in odgovorni urednik: Štefan Godina. — Lastnik: konstitucija lista „Edinost“. — Tisk: tiskarna „Edinost“. — Naročnina znaša na mesec L. 7.—, pol leta L. 32.— in cel leto L. 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Narodnostno vprašanje in komunisti

Škoda, ki so jo v pišči dobi dve leti nazaj, da je slovenska kmetijska ljudstvo volila socialna potreba? Ali menite, gospod Regent, da ne občutijo oni naši kmetje, delavci in uradniki, ki morajo pošiljati svoje otroke na šole v Jugoslavijo, narodnih krivic kot socialno zlo? Narodnostno vprašanje se ga v njih žep, narodnostno vprašanje občutijo pri kosilu in večerji in ob vsaki priliki. Saj vam je vendar znano, da si trgajo nekateri kmetje in delavci kruh od ust, da izobrazijo svoje otroke v Jugoslaviji! Narodnostno vprašanje je važno socialno vprašanje.

Dovolite mi, gospod Regent, da spregovorim še par besed o vprašanju krivde komunistov. Priznati moram, da imajo komunisti v svojem programu zahtevo po narodni enakopravnosti. Vem tudi, da je italijanska komunistična stranka, v katero spadajo slovenski komunisti, zahtevala po narodni enakopravnosti večkrat ponovila, da je po svojih časopisih o tem pisala. Vendar vam moram povedati, da se popolnoma strinjam z gospodom inž. Gustinčičem, ki je na nedeljskem shodu v Sežani izjavil: O, laško je govoriti in pisati o odpravi vsega zatiranja in izkoriščanja, a nekaj drugega je to zahtevati izpeljati. Program je eno, dejanja so pa druga. Zatekli ste se k največji in namočnejši stranki Italije. Italijanska socialistična stranka je štela 156 poslancev. To je bila stranka, pred katero so trepetale italijanske vlade. Njena oblast je bila silovita. Posrečilo se ji je, da je preprečila celotno ekspedicio v Albanijo, da je ukinila celotno vojaško oblast svojih volji. Vlada je tej stranki ugodila vse, kar je le mogla, da jo je mirila. Ali si upate, gospod Regent, trditi, da bi ta stranka ne bila mogla izsiliti otvoritev slovenskih šol, če bi to resno hotela? Za največjo stranko Italije je bila to malenkost. In vendar se to ni zgodilo. Ali je Vaša stranka odprla kmetom Kmetijsko šolo v Gorici? Ni je. Ali je Vaša stranka odprla slovensko gimnazij v Gorici? Ni je. Ali je Vaša stranka odprla naše zaprte ljudske šole? Ni jih. Največja italijanska stranka tega ni hotela storiti. Ona je imela druge stvari po glavi! To so se ji zdele bolj važne in bolj odločilne. Narodno gorje slovenskega kmeta in delavca se nič ni zdelo važno. Nadloga in stiska, v kateri se je zvičalo naše ljudstvo, se je zdelala njej brezpomembna. Za žive rane na telesu naših kmetov in delavcev se ona ni brigala. Kako bi se mogla ona tudi ozirati na zadeve malega, tujea narodica, ko se mora vendar ozirati predvsem na velika vprašanja celotnega gibanja. Dejstvo pa je, da je radi tega naše ljudstvo trpelo in da trpi radi tega še danes. Vi pa, gospod Regent, tolažite ljudstvo z bodočo komunistično družbo, ki bo prinesla Slovincem pravico. Tolažite s komunistom, o katerem sami pravite, da ne veste, kdaj bo prišel. Povedati vam moram, da rabijo naši kmetje »Kmetijsko šolo« v Gorici že to jesen. Ljudstvo hoče in rabi svoje šole že letos. Za to se mora človek potegovati, za to se mora boriti, če hoče resnično in dejansko koristiti kmetu in delavcu. To je edino pravilno postopanje. Bodite, gospod Regent, uverjeni, da bo naša država bodočnosti iz dna srca hvaležna za pravico, ki nam jo bo darovala, da pa radi tega ne našim držati sedaj križem rok in gledati, kako se v državi sedanosti mrevari pravica.

Dr. E. Besednjak.

nje je večeraj trajalo ves dan in ponoči do dvaindvajsetih.

Radičevci prosili za avdienco
ZAGREB, 12. »Novosti« javljajo iz Belgrade: Kakor doznava naš dopisnik iz dobro poučenih krogov, so prosili Radičevci poslanci za avdienco pri regentu, česar pa niso napravili tako, kakor je predpisano in tudi niso naznačili vzroka. Njih poizkus je ostal brezuspešen.

Veleizdajniški proces Vešović
LJUBLJANA, 12. Dne 11. t. m. se je pred mestnim sodiščem v Belgradu pričela obravnava proti bivšemu črnogorskomu generalu Radomiru Vešoviću, ki je bil pred petnajstimi meseci aretiran v Rimu, ko je hotel pobegniti v Romunijo. Obtožen je, da je ruval proti državnim interesom. Preiskava je dosegla krivdo obtoženčeve. Branita ga dr. Sekula Drljović, bivši črnogorski finančni minister za kralja Nikolo in komunist dr. Živko Topalović.

LJUBLJANA, 13. »Slovenec« poroča: iz Belgrade: Obtoženi general Vešović je l. 1919. poslal italijanskemu konzulu v Skader pismo v italijanskem jeziku, ki naj bi je nesel v Skader pod poročnik Vučević. Ta ga je pa oddal jugoslovanskemu oblastvu. Pismo se glasi: »Velečeni gospod! Potrebno mi je, da znam, a) ali bo v bodoče obstajalo črnogorsko kraljestvo kot neodvisna država? b) ali morem od kraljevstva Italije v danem slučaju dobiti pomoč v municiji in orožju, zlasti v artileriji in mitraljezah? c) ali morem dobiti izpočetka

za kak mesec denarno pomoč, da morem plačati uradnike kralja Nikolaja in da zmorem stroške za čete, s katerimi osvobodim nearečno zemljo črnogorsko? d) ali obstoji črnogorska vlada v Parizu in je-li priznana od ententnih oblastí in morete li začeti v zvezi s črnogorsko vlado? Moj kurir Vučević bo dal o vsem pojasnila. Izvolite mi povrniti to pismo po istem Vučeviću. Prosim, da vse to ohranite v največji tajnosti. Najudanejši Vešović.« Pismo je bilo pisano na vizitnici Vučevićevi v italijanskem jeziku z Vešovićevim lastnim podpisom na drugi strani. Vešović trdi, da je pismo falzifikat, a izvedenci trdijo, da ga je pisal Vešović.

Izid ljudskega štetja v Mariboru
MARIBOR, 13. Službeni podatki o ljudskem štetju izkazujejo v Mariboru v celem 30.739 prebivalcev, in sicer: 28.276 civilnega prebivalstva in 2463 vojakov. Med civilnim prebivalstvom je bilo 13.607 moških in 14.669 žensk. Z vojakov skupaj je bilo 16.070 moških. Med temi prebivalci je 24.640 jugoslovanskih državljanov, tujecev je 1702, med temi 22 vojakov, še neopredeljene državne pripadnosti pa 1860 civilnih oseb in 16 vojakov. Med Mariborčani je rimskih katolikov: 27.058 civilistov in 1006 vojakov; pravoslavne vere je 1350 vojakov in 222 civilnih oseb; grško-katolikov je 10 civilistov in 4 vojak; protestantske konfesije je 812 civilistov in 9 vojakov; mohamedanskega veroizpovedanja je 165 vojakov in 2 civilista, izraelske vere je 61 civilistov in 1 vojak; drugim veram pripada 5 civilistov in 2 vojak; brez konfesije je 32 civilnih oseb. — Za svoj materni jezik je priznalo slovenščino kot materni jezik 20.374 civilnih prebivalcev in 555 vojakov; srbohrvaščino 776 civilnih oseb in 1764 vojakov; druge slovanske jezike 494 civilne osebe in 32 vojakov; nemščino je priznalo za svoj materni jezik 6455 civilnih oseb in 54 vojakov, italijanščino 93 civilnih oseb in 1 vojak; madžarščino 60 civilistov in 22 vojakov; albanščino 33 vojakov; romunščino 7 civilnih oseb in 2 vojak. Druge jezike pa 33 civilnih oseb in 71 vojakov.

Češkoslovaška
Trgovinska pogajanja med Češko-slovaško in Romunsko
PRAGA, 14. Trgovinska pogajanja med Češko-slovaško in Romunsko so se končala z najboljšim uspehom. Minister za trgovino Hotovec pojde v kratkem v Bukarešto, da se osebnostno udeleži podpisa trgovinske pogodbe med tema dvema državama.

Mednarodna razstava zadrug v Pragi
PRAGA, 14. Češkoslovaška socialno-demokratska stranka bo organizirala meseca junija priložnost zletu delavskih teolovalnih društev razstavo zadrug, za katero se je že pripravlilo veliko drugodržavnih organizacij.

Ljudstvo štetje na Češkoslovaškem
PRAGA, 14. Ljudsko štetje, ki se bo vršilo dne 16. t. m., bo prvo ljudsko štetje na podlagi materne jezika in ne običajnega jezika, kakor se je delalo v Avstriji. Češkoslovaški Nemci, ki niso zadovoljni s tem novim postopanjem, katero bo gotovo popravilo netočne avstrijske podatke, delajo vse mogoče, da bi povečali število Nemcev, posebno v obmejnih mestih, kamor vabijo celo družine Nemce. Državna oblast je odredila vse potrebne ukrepe, da prepreči takšne poizkuse.

Telefonska zveza med Trstom in Prago
PRAGA, 13. Listi javljajo, da bo v kratkem napravljena telefonska zveza med Trstom in Prago.

Italija
Pogajanja med Češkoslovaško in Italijo v Rimu
RIM, 14. Italijanska češkoslovaških pogajanj v Rimu se udeležuje 18 italijanskih in 14 češkoslovaških zastopnikov. Delo je razdeljeno med štiri podkomisije: 1. Podkomisija za trgovinsko pogodbo; 2. podkomisija za prometna sredstva; 3. podkomisija za finančne obveze in 4. podkomisija za pravna vprašanja. Kom. Lucio je bil izvoljen za predsednika konference, a za njegovega namestnika sekcijski načelnik Fierlinger. Vsaka podkomisija si je izvolila predsednika in podpredsednika. Konferenca bo trajala kakih 10 dni, t. j. približno do prihodnjega četrтка.

Podkomisija za prometna sredstva se pogaja predvsem o razdelitvi prometnega materiala bivše Avstrije in o neposrednem prometu med Italijo in Češko-slovaško.

Francija
Francoski socialisti in komunistično gibanje
PARIZ, 14. »Ouvrier« piše: Francoska socialistična stranka (odsek II. internacionale) je imela večeraj sestanek, na katerem se je razpravljalo o pogojih za udeležitev shoda nove internacionale, ki se bo vršil v kratkem na Dunaju. Dalje se je govorilo na sestanku o postopanju proti komunistom. Seja je zavrnila politiko komunistov, ker da ne odgovarja

stvarnemu položaju. Najboljše orožje proti njim bi bila velika in disciplinirana stranka, ki bi povlekla za seboj vse delavce.

Protí drugozemskim obrtnikom in delavcem
PARIZ, 14. »Matine« objavlja članek, v katerem protestira proti priseljevanju drugozemcev na Francosko. Tuji delavci jemljejo na ta način kruh domačinom. Posamezna dela so skoraj popolnoma v rokah drugozemcev. V čevljarški obrti je največ Rusov, krojači so Balkanci, zidarji so Italijani, po hotelih in restavracijah so Švčarji, po čistilnicah Španci itd. Ta položaj bi se dal izpremeniti le tedaj, ako bi se drugozemskim podjetnikom naložili veliki davki. Najprej je treba dati dela francoskim delavcem.

Anglija
Danes se odprli zasedanja parlamenta
LONDON, 13. Zasedanje parlamenta se odprlo dne 15. februarja. Večina ministrov se je že povrnila v London. V ponedeljek jih bo Lloyd George pogostil ter jim bo naznanil besedilo prestolnega govora.

Izpremembe v angleški vladi
LONDON, 13. Ostavki lorda Milnerja, ministra za kolonije, in Walterja Longa, ministra za pomorstvo, ste bili sprejeti. Winston Churchill je bil postavljen za ministra za kolonije, Worthington Eoens pa je postal vojni minister, lord Lee minister za pomorstvo in na njegovo dosejdanje mesto ministra za poljedelstvo in ribolovstvo je prišel Sir Arthur Boses.

Nemčija
Češkoslovaška se odrekla pravici zaplembe neškega imetja
BERLIN, 13. Wolffova agencija javlja: Ministrski svet je odobril predlog, da se Češkoslovaška odreci pravici do zaplenitve imetja nemških državljanov, ako bi Nemčija ne izpolnila svojih obvez.

Nemška vlada hoče pogajanja med enakimi
BREMEN, 13. Prilikom svojega obiska v trgovski zbornici v Bremenu je nemški finančni minister imel govor, v katerem se je bavil z londonsko konferenco. Nemška vlada — je rekel — ne pojde v London, da bi ji tam narekovali svoje pogoje. To bi ne bil pravi način pogajanja o gospodarskih vprašanjih. Sporazum je postal pijan od samih milijard, toda naloga londonske konference pa ne more biti, da bi delala milijarde, temveč da ugotovi, kaj Nemčija more dati. Za povračila se bo lahko došlo le to, kar ostane od tega, kar je nemškemu ljudstvu neobhodno potrebno. Pripravljeni smo — je rekel minister — dati, kar je mogoče, kajti Nemčija priznava, da je moralno obvezana pomagati popraviti kraje, ki so bili razdejani v zadnji vojni.

Prost izvoz klavne živine v Nemčiji
BERLIN, 14. Izvoz klavne živine in svežega mesa bo prost od 15. februarja dalje.

Zedinjene države
Propaganda v prid Nemčiji
PARIZ, 11. Listi posnemajo iz »Daily Maila« in »New York Herald« neko brzojavko iz Washingtona, ki vsebuje podrobnosti o predlogu germanofilskega senatorja France, kateri je predlagal, naj se določi nemška odškodnina Zedinjenim državam na 15 milijard dolarjev. Obresti od te odškodnine bi znašali eno milijardo na leto. Plaćanje odškodnine bi se razdelilo na 28 letnih obrokov, do čim bi Zedinjene države kupile od Nemčije njene kablje in njene kolonije v Afriki za 10 milijard dolarjev, s katerimi bi Nemčija plačala en den odškodnine. Zedinjene države bi sklicale konferenco, katere bi se udeležile Anglija, Francija in Japonska in na kateri bi se razpravljalo o nemški odškodnini in o dolgovih med zavezniki. Ako bi te države odklonile, potem bi Zedinjene države nastojale na tem, da ti zavezniki morajo takoj povrniti glavnico in obresti vojnega dolga.

Rusija
Vrenje med mornarji baltijskega brodogoja
PARIZ, 14. »Matine« poroča: Vestí iz Helsingsforske pravijo, da se nemiri med mornarji v Kronstadtu še niso poglobili. Moskvska vlada je dala zapreti odposlanstvo mornarjev, katero je bilo prišlo v Moskvo prošit, naj se mornarjem zvišajo odmerki živil. Poleg tega je Trocki dal razpustiti za kazen vse mornarske sovjetje. V odgovor na ta ukrep da so mornarji aretirali sovjetske odposlance. Čete, ki jih je vlada poslala proti mornarjem, ne kažejo zadosti odločnosti, ker vedo, da so kronstadtski topovi Petrogradu zelo nevarni. »Eho de Paris« je prejel od svojega poročevalca iz Stockholma o tej zadevi sledeče poročilo: Ne da bi mogel jamčiti za resničnost vesti o punktu kronstadtskih mornarjev, vam morem vendar potrditi, da vlada med mornarji velika razburjenost. Mornarji baltijskega brodogoja so proti komunisti

mu in večinoma so zapustili boljševiske vrste. Narodni in verski duh zadobiva zopet tla. Pred kratkim so mornarji postavili petrogradskega metropolita, naj jim odpoje zahvalnico na ladjah baltijskega brodogoja.

Mir s Poljsko ni podpisan. — Lenin za takojšnjo poravnava
PARIZ, 14. »Matine« objavlja sledeča pojasnila o rusko-poljskih pogajanjih: Vest o podpisu mira je prenapetost. Poljska vlada pa ima vendar dokaze, da bo mir kmalu podpisan. Dne 9. februarja so imeli zastopniki sovjetske plenarne seje, na kateri je imel Lenin govor v prilog takojšnjo sklenitvi miru s Poljsko. Lenin misli, da bi vse države podpisale Poljsko, tudi Japonska ako bi jo Rusi vnovič napadli. Politični položaj na daljnem vzhodu je po Leninovem mnenju zelo vznemirljiv. Leninovo stališče je prevladovalo in osrednji sovjetski odbor se je s precejšnjo večino izrekel za mir. Ta vest je najbrže sprožila v Helsingsforsu govorice o že podpisanem miru. V Rigi o tem ne vedo še ničesar, upajo pa, da bo boljševiski odposlanstvo, ki je pogajanja do sedaj le zavračevalo, kmalu izpremenilo svoje stališče.

Japonska
Japonska zbornica za oboroževanje na morju
PARIZ, 13. »Matine« objavlja sledečo brzojavko iz Tokia: Zbornica je s 285 glasovi proti 38 odbila predlog za skrajšanje oboroževanja na morju. General Tada je pri tej priliki v imenu vlade izjavil, da položaj na Kitajskem in v Šibiriji ni takšen, da bi Japonski dovolil zmanjšati svoje oboroževanje na suhem in na morju.

Italijanska zbornica
RIM, 12. febr. 1921.
Pod predsedstvom finančnega ministra Facta so zbrali danes zjutraj parlamentarni zastopniki vladnih strank in sicer: demokratično-liberalne, reformistične in ljudske stranke, da bi se domislili o skupnem postopanju, ki naj zlozi socialistično obstrukcijo in omogoči sprejetje žitnega zakonskega načrta.

Obravnava so razne vrste izprominjevalne predloge, ki so jih predložile socialistična, liberalna in ljudska stranka. Socialistične predloge so zborovalci odklonili. Zastopniki ljudske stranke so zagovarjali svoje izprominjevalne predloge, ki zahtevajo, naj se preda polagoma k svobodni trgovini žita in kruha, zato naj se cena kruha postopno povišuje. Ubožnim slojem, ki bi bili po tem zakonu posebno prizadeti, naj se nakaže podpora.

V spletnem so čevljali predlogi, ki zahtevajo dvojno obliko hlebec različne cene, povišanje cene mlačnim izdelkom boljše vrste, ter upravljanje revnejših in opuščanih dežel. Na predlagi teh izprominjev se upa, da se bodo socialisti zadovoljili ter opustili svoje nepopustljivo stališče.

Na koncu seje, ki je trajala od 10. in pol do 12. in pol, so zborovalci sprejeli ter izdali naslednje uradno izjavo: Zastopniki parlamentarnih skupin, ki tvorijo večino in jih je sklicala finančni minister in generalni komisar za prehrano in sestanke, so se posvetovali o žitnem zakonskem načrtu. Zborovalci so edini v tem, da se načelno točke in finančni smotri žitnega zakonskega načrta ne smajo kršiti, ter da je treba podpreti vlado z glasovanjem na načrt. Glede smernic, ki naj se uporabljajo pri izvajanju žitnega zakona, so se zborovalci sporazumeli z vlado v zahtevi, da je treba upoštevati dvojno ceno z ozirom na različne uporabe moke, kakor tudi se opirajo na različne province Italije.

Z ozirom na to izjavo moremo sklepati, da so ustavne stranke pripravljene zloziti obstrukcijo socialistov, in se računna, da pride do glasovanja še prihodnji teden.

Ne katerih interpellacijah je zborovalci danes nadaljevala razpravo o žitnem zakonu. Imel je govoriti socialistični poslanec Cavallero, toda oglaš se je k besedi njegov tovariš poslanec Mussati, ki je predlagal, da se prenesa razprava na prihodnji terek z ozirom na to, da morajo socialisti, pa tudi vladne stranke razpravljati o izprominjevalnih predlogih.

Komisar prehranjevalnega urada Solari se je uprjel Mussatijevemu predlogu ter zahteval nadaljevanje razprave. Nato so socialisti zahtevali, naj se s prvinavsemljivim pozivom dožene, ali je navzade zadostno število poslancev. Polniško klicanje je dokazalo, da ni navzade zadostno število poslancev, zato je predsednik prekinil sejo do 18. ura. Ko je predsednik ob 18. uri zopet otvoril sejo, so socialisti vnovič zahtevali ugotovitev števila navzade poslancev. In zopet je bila zbornica malotrušna. Predsednik je izjavil, da bodo imena odstočnih poslancev objavljena v uradnem listu ter jo zaključil sejo ob 11 in tri četrti.

V ponedeljek je kot po navadi dan interpellacij, tako da so bo razprava o žitnem zakonu mogla nadaljevati šele v torek.

Potrdnje se veest, da je naučni minister Benedetto Croce podal ostavko, ker je parlamentarni naučni odbor odklonil njegov zakonski načrt o državnih izpitih. Giolitti ni sprejel ostavke, in jo kolikor se da sklapati do sedaj, pripravljen vztrajati tudi pri tem zakonskem načrtu.

Takoj po sprejetju žitnega zakona bo ljudska stranka nastopila za Crocovej zakonski načrt. Če bodo ostale vladne in druge stranke vztrajale pri sklepu naučnega parlamentarnega odbora, ni izključeno, da pride do izsve, ki utegne strogost žitnega zakona.

Na večerajšnji seji ministrskega sveta so bili sprejeti še trije zakonski načrti, ki jih je izdelalo naučno ministrstvo. Ti trije načrti so namenjeni prenosu ljudskega šolstva. Prvi načrt se peča s šolsko obveznostjo in z ukrepi, ki naj povzročijo šolski obisk. Drugi načrt ima namen preurediti ljudsko šolo v didaktičnem oziru ter vsebuje točke, s katerimi se državni in občinski prispevki za ljudsko šolo povišajo. Tretji načrt pa hoče zboljšati ljudsko šolo z nastavljanjem strokovno-matnega učiteljskega.

Naročite in širite „EDINOST“

Rečani protestirajo proti sedanjim vladi na Reki

Pismo Ruggera Gotthardi-ja listu »Vedetta d'Italia«
Ugledni reški pravik Ruggera Gotthardi je po-
sliel uredništvu reškega lista »Vedetta d'Italia«
odgovor pismo, v katerem protestira proti samovolj-
nim sedanjim reškimi oblastnikom in proti njihovi
politiki, ki je le prikrito nadaljevanje po načelih
aneksionistične politike bivšega D'Annunzijevega
regenta. To velenzavno pismo, ki je obenem
veliko važno za presojanje sedanjih razmer na Reki,
se glasi:

Ugledna »Vedetta d'Italia« na Reki.
Z največjim zanimanjem sem čital v 3. številki
Vašega lista članek pod naslovom »Lov na Itali-
jane«.

V takih obliki, kakor ste jo vi objavili, ima ta
vest cilj vzbujati duhove v italijanskem narodu
in pripravljati ta narod na lahkomiselna in nespa-
metna dejanja, ki so škodljiva neodvisni reški dr-
žavi in Italiji. Ko bi se bil omenjeni članek nana-
šal samo name, bi vam ne bil pisal. Smatram pa za
svojo dolžnost, da dam vendar javnosti nekatera
pojasnila, ker se bojim še večjega zla, iz katerega
bi znaš V. dražbarji, ki ribarite v kninem, kovati
svojo korist.

Noben Italijan ni bil nikdar preganjan na Reki
in najmanj radi tega, ker je bil državljani kraje-
vine Italije. Kljub temu ne bomo dovolili, ne mo-
remo dovoliti in ne bomo dovolili, da se na ovetu
bi ne dovolil, da bi hodili Italijani iz Italije množiti
na Reko vrste pčelice številca fašistov, da bi zlorab-
ljali našo gostoljubnost, ki so se deležni, in se na-
šli v naše notranje zadeve s tem, da pomagajo
preganjam reške meščane, ki so proti aneksiji Reke
in Italiji.

Mi smo v svoji hiši in moramo zapoditi z Reke
vse elemente, ki motijo mir in slovo, in to brez
ozira na njihovo narodnost.

Ako se danes naproti aneksije zberejo in
vzamejo upravo države v svoje roke, kdo so jim
sme upreti in s kakšno pravico?

Vaša prednost Vas zapeljuje tako daleč, da
govorite o zahrbnih napadih.

Ko so Vaši prieteli, najprej s pomočjo Grazio-
lovih čet in pozneje D'Annunzijevega pustolovstva,
in gručah od 50-100 moč napadli neoborožene reške dr-
žavljanke, jih preganjali, ubijali (slučaj s Prelcem),
ki so udarili v trgovine in jih pustili, tedaj je
Vas prostost in ograbni list imenoval te zločince
»junake«.

Nezakonita časna reška vlada je razvila svoje-
voljno italijansko trobojnico kot zastavo neodvisne
reške države. A kaj? —

Zato, ker je ona dobro vedela, da bo veld tak-
šnja postopanja zavrela kar vsakemu reškemu ro-
dolu, ki ljubi to mesto, kjer je zagledal luč
sveta, in ljubi svojo lepo rdečo-belo-rumeno tro-
bojnico.

Časna reška vlada je vedela, da se bodo re-
ški rodoljubi zapertostovali takšnemu valjanju
in da se ne bodo mogli vzdržati od nepremišljenih
dejanj.

Upali so, da bodo na ta način prisilili uradno
Italijo, da bo zahtevala zaščito ali pa so ho-
teli izvesti novo D'Annunzijevo pustolovstvo.

Makiavelistična duševnost dela to »vlado« in Vas,
njeno zločinsko glasilo, spodbuja za vse močnejše
Toda bodite prepričani, da ne bo Vaših zahrbnih
izvajanj nihče odobril.

Na Reki se Italijanska zastava ne žali, temveč
se le zahteva odstranitev njenega snimka, ki po-
meni izrednost in izjavo.

Imajte pred očmi, da ste Italija in Jugoslavija
proglasili za vselej Reko za neodvisno državo.

Dolžnost teh dveh držav je, da chrnijo to svop-
napravo, in to boste brezovmonno tudi storili, naj
bo Vam po volji ali ne.

Na drugi strani ta je v največjo korist Rečanov
— in to si tudi želijo — da se njihova neodvisnost
ki so jo zelo drago plačali, ne izpodkopa, temveč
da se zaljubi za vselej. Neredi narodnostne na-
rave pa bodo imeli svoj vpliv na odnosa med
Italijo in Jugoslavijo, in sicer v največjo škodo
reške države.

Ne želimo biti element, ki bi kalil mir in prija-
telstvo med našimi dobrotliki.

Zastava reške države more biti le stara, nam
tako draga reška zastava s geslom »Indiferent«
v sredini. Ta naša zastava ne more in tudi ne
sme žaliti občutljivosti nikogar.

Italijanska zastava na Reki pomeni ravno tako,
kakor jugoslovanska politika v izrednostnih
č. Zato mora ena in druga biti izključena kot
znak neodvisne reške države.

Sicer pa dolžnost barv reške države spada v
delovno zakonito konvencionalno ustavotvorne
skupščine. Ze zato je časna reška vlada, ki je
tudi drugače nezakonita, prekoračila svoj dele-
krog.

„Furlanska kolonska pogodba“ zavržena od slovenskih kolarov

(Piše: L. Likar)

Odkar so se slovenski koloni vrnili na
svoje kolonije, se bje med njimi in go-
spodari boj za nove pogodbe. Slove-
nska javnost bi grešila, ako bi stala temu
boju brezbržno ob strani. Gre za stotine
naših družin, za tisoče naših otrok,
gre za vsa Brda in mnoge vasi v goriski
okoliščini, gre pa tudi za važno zadevo v
narodnem oziru.

Kdor gleda boj med koloni in veles-
poselniki od blizu, ta uvidi kmalu, da
ne bo prišla stvar nikoli do dobrega
konca, če se ne začne obravnavati na
bolj stvarni in resni podlagi kakor do
sedaj.

Slovenski koloni so furlansko pogodo-
bo zavrgli, ker vidijo v njej 1. nevar-
nost za italijansko invazijo, 2. ker jim ne
nudi zadostno jamstva, da ostane kolon
na koloniji za vso dobo, določeno v po-
godbi, četudi vrši svoje dolžnosti, 3. ker
ne odgovarja pogodba krajevnim raz-
meram.

Furlanska pogodba določa namreč v
splošnih pogojih (Clen 3.), da odda iz-
praznjene kolonije v zakup »Deželna

zveza delavcev na zemlji, kar pomeni,
da se domačin za izpraznjeno kolonijo
ne sme naravnost pogoditi z gospodar-
jem, temveč, da namesti na take kolo-
nije novega kolona prej imenovana
zveza.

Tega so se koloni ustrašili! S preveli-
ko silo jim bje v oči dejstvo, da nima-
mo več po naših železnih nameščenih
naših delavcev. Preveč jih je poučila
resnica, da prihaja iz starega kraljestva
vedno več proletarijata odjedat naše-
mu delavcu kruh. Spoznali so, da je
mednarodna železničarska zveza naše
delavce v Zvezi zvezala in potem zveza-
ne iz služb izrinila, spoznali so, da se ta
proces ponavlja pod geslom internacio-
nale pri delavstvu v Trstu ter drugod
po deželi in se hoče uveljaviti tudi v
kolonskih vrstah. Jasno jim je postalo,
da bi deželna zveza, ki bi imela ogrom-
no italijansko večino, začela morda na
izpraznjenih kolonijah nastavljači ita-
ljanske kolone, dočim bi morali Slovenci
iz dežele s trebuhom za kruhom. Tej ne-
varnosti so se koloni odločno uprli.

Furlanska pogodba nudi kolonom tu-
di v drugih ozihih premalo jamstva. V
njej niso namreč predvidevane slučaji
za nadaljno trajanje pogodbe ob more-
bitni gospodarski smrti, oziroma daritvi
ali prodaji premoženja. V tem oziru
morajo biti določbe jasne, kajti kolon
mora biti zavarovan, da ga v dobi, ki
jo določa pogodba, nihče ne more po-
gnati z zemljo, ako vrši svoje dolžnosti.
Tej opravični zahtevi se gotovo ne
bodo upirali tudi pametni gospodarji, ki
imajo količjak srca za kolona.

Pomniti je treba, da se kolon ne da
primerjati z delavcem, ki dela za mezdo,
ker mu gospodar njegovega zasluga ne
plačuje v tekočem denarju ob koncu
tedna ali meseca. Kolon prejme svoje
plačilo šele, ko se spraviplačlo pridelki in
večkrat se zgodi, da to plačilo niti zda-
leka ne odgovarja njegovemu trudu, ali
pa celo popolnoma izostane, ker mu to-
ča, slana in druge nezgode poberejo in
unicijo ves zaslugek enoletnega dela.
Gospodar si ob slabih letnih lahko po-
maga, ker ima v največ slučajih kapita-
le ali druge vire dohodkov, v najslab-
šem slučaju zemljo in zato tudi kredit.
Kolon pa je ob takih prilikah prikrašan
za pošteni zaslužek in stoji s celo svojo
trudino pred groznim vprašanjem, ka-
ko preživeti za eno leto sebe in svoje.
Jasno je, da naveže kolon svojo in svoje
družine usodo na kolonijo in zato pač
ne gre, da bi se ga smelo poljubno me-
tati iz nje.

Mimogrede naj omenim, da furlanska
pogodba tudi ne odgovarja krajevnim
razmeram. Tozadevnemu razpravljanju
se moram za danes izogniti, ker bi po-
stal preobširen.

Približam le še dejstvo, da so se šte-
verjanski koloni izrekli proti furlanski
pogodbi in radi tega izrekli gospod-
rju. Tumi ostro resolucijo. Ta nastop
po pričeli odobravati tudi koloni zapad-
nih Brd, zato nima smisla, da bi se po-
fajanja med velesposelniki in koloni
vršila na tej podlagi.

V kratkem bo časopisje priobčilo nov
pogodbo, ki bo slonel na načelu pra-
vosti in bo ob dobri volji obeh strank
ahko ustvaril, dokler se kolonat ne od-
pravi, podlago odkritosrčnega miru, ki
nam je v Brdih tako nujno potreben.

Zalostno upornost našega narodnega bogastva!

Pred kratkim sem potoval na Bovško.
Zdaj pridvi težko-obložen avto, nato
ropet drugi in tretji... Zanimalo me je
ter vprašam domačina, zakaj izvažajo
les v takih množinah iz teh krajev?

Povedal mi je, da sedaj vsak, ki kup-
juje z lesom, dobi lepe denarce. Ozrem
se po robovih, ki so plešasti strmelj va-
ne, kakor da bi se pritoževali, da jim je
nkradena obleka. Na nekaterih krajih ti
nehote uhaja spomin na skalnata kraška
tla in na tužno Istro. Kaj bo z našimi
gozdovi?

Povsod žaga, povsod sekira, ob cest-
nih jarkih velike skladbe samih zelenih
komaj posekanih drv. Zdi se, kakor da
hoče vsak svoj gozd iztrebiti, kakor da
se odpravlja na ožid iz domovine.

Človeka srce boli in žalostno se vpra-
ša: Kaj bo, ko gozdov več ne bo? Brez
smisla sečejo, brez strokovnega nadzor-
stva trebiijo. Kar je mojstrska roka na-
ših gozdarjev zasadila, to bo konec vzelo
v par letih, kar so s krvavim trdom po
naših skalnatih hribovih priborili, bo
okončano. Nihče ne misli na prihod-
nost, da bo potomstvo preklinjalo
prednike radi izmozganih naravnih za-
kladov.

O domovina, niti kočje, niti suhega
rebra ti ne privošči kruta roka! Plakaš

In zdihoješ radi krvavečih ran na živem
telesu; le malo jih je, ki jih tvoje solze
ganejo — neusmiljeni sinovi!

Domače vesti

Nedeljska shoda kmetskih in delavskih zvez. V
Povirju. Prostorna sobana g. Mahnič je bila na-
stlačena polna. Govorili so šček, dr. Besednjak in
inženir Gustinčič, ki so se tudi udeležili shoda. Be-
sednjak je tolažil bistvo kapitalističnega družab-
nega reda in razvijal program kmetskih in delavskih
zvez. Nato je poročal Virgilij šček o delovanju
kmetijskih zadrug v Trstu in priporočal, naj si osu-
mejejo Povirje in okolice svojo podružnico.

Gospod inženir pa je priporočal »Cooperative«
iz Trsta in nastopil proti slovenskim kmetijskim
zadrugam. Ljudstvo se je čudilo njegovemu boju
proti kmetijskim zadrugam, ker ljudstvo zna, da so
v kmetijskih zadrugah zastopani kmetje brez raz-
like strank, dočim so v »Cooperativah« v ogromni
večini Lahi in je od Slovencev zastopana le ena
stranka, ki je pa tudi vključena v italijanski stranki
in nastope v svetu kot italijanska stranka.

Vse vuri se bodo izvolile zaupnike, ki bodo na-
birali člane za kmetijsko zadrugo. Shod je stavil
resolucijo, 1.) naj so vsi kmetje po vsi Primorski
zedinijo v zadrugah, ki bodo skupno nakupovale
kmetijske potrebščine in prodajale odlično pri-
delke; 2.) pozivljejo se merodajni činitelji, da otvo-
rije slovensko kmetijsko telo v Gorici.

V Sežani. Ob 3. pp. se je v veliki dvorani
g. Smuca napovedan shod Kmetikah in delavskih
zvez. Udeležba je bila ogromna. Govorili so šček,
Besednjak, Regent, inženir Gustinčič in posestnik
Germek. Vsi govorniki so se strinjali v tem, da je
treba odpraviti kapitalistični družabni red, ki tlač
kmete in delavce. G. Besednjak je razvijal med
drugim zahtevo Kmetiko-delavskih zvez, da se da
zemlja v last tistemu, ki jo obdeluje, tovarne pa
naj pridejo v oblast delavstva. Inženir Gustinčič
je zanikal, da bi komunisti se priznavali kmetu
lastninske pravice, marveč da hočejo komunisti
kmetu zemljo ohraniti. V nasprotju s tem pa je
poročal g. Regent, da je zasebna lastnina izvor
večja gorja in da zahtevajo komunisti popolno od-
pravo zasebne lastnine. Dva komunisti torej, ki so
v temeljnih vprašanjih komunističnega programa
nasprotujeta. Gospod Regent je govoril nadalje o
veri, o zakramentih, o spovedi, z velikim nudi-
enjem je hvallil Kristusa in njegovo ljubezen, pov-
zdigoval je apostole in posebno sv. Pavla z nje-
govim rekom: »Kdor ne dela, naj ne je«.

Najodličnejša razlika se je pokazala v razsojanju
narodnostnega vprašanja. Dočim sta Besednjak in
šček poudarjala potrebo, da se kmet in delavec
berita še edaj za pravice slovenskega ljudstva v
narodnem pogledu, je Regent poudarjal, da je prvo
in temeljno vprašanje socialno vprašanje in da se
bodo z zmago komunizma uresničile vse nard-
nostne zahteve našega ljudstva; vendar da ne more
obljubiti časa, kdaj da pride do revolucije.

Uradne vesti

Komisija zaloge monopolnega blaga. Finančno nad-
zornost v Trstu namana, da je razpisani natečaj
za podelitev glavne zaloge monopolnega blaga v
Sencžah. Tozadevne gonitve je treba predložiti
na posebnih vzorcih omejenemu nadzornostu do
10. marca 1921 opoldne. Za vsa podrobnostja obve-
stila so je obračati na finančno nadzornost v
Trstu, ul. Cavour 6, III. ali na finančno postajo.

Nevoščilne pošilje pošiljate. Tukajšnje pošto
ravateljstvo namana, da se pripravijo pisma in
nakaznice iz meseca januarja, katere se niso moge
vročiti naslednikom, občinstvu na pregled in mo-
rebitno razpelo v uradnih prostorih poštne rav-
nateljstva.

Iz tržaškega življenja

Z okna se je vrila. Včeraj je bil pozvan zdrav-
nik rešilne postaje v ulico Garibaldi. Tam je po-
trebovala zdravniško pomoč 16letna Marija Z., ki
je bila s samomorilnim namenom akčila okoli
okna prvega nadstropja. Mladenci pravi, da so jo
odvedlo družinske zadeve do tega čraka. Njene
stanje ni nevarno.

Mali tatinski dnevniki. Včeraj depoldno je zapu-
stila Ivanka Miloš svoje stanovanje v Androna
Pendares št. 2. To prikiho so uporabili tatovi, ki
so videli Ivanka odhajati, ter odprli a ponarejenimi
ključi stanovanje. Iz stanovanja so odnesli za 2000
liz razne zlatenine. Lastnica je javila tatvino po-
liciji.

Starček je umrl... Mirak je legel na zemljo...
Mimo rjanske cerkve je šel bežeten moč in se
upiral na palico. Sila brada mu je zakrivala vilo
in blede lice. Postal je pred holo božjo ter se za-
mislil... S tresočo roko je enel klobok ter šepetal
polglasno: »Angej Gospodov je oznanil Mariji de-
vici...« Ko je dovil molitvico, je odkrkal po-
časnih korakov. Toda nega so bile bolj trudne ka-
kor po navadi. Trese so se mu in moral se je s
koščenimi rokami opirati na zid, da se ne zgrudi
na tla. Vedno tečeje mu je postalo in konečno
so mu odpovedale noge. Moč se je zgrudil na tla.
Stari moč je pariral zavzdihali, pariral zastokal.
Njegovo slovo od življenja ni bilo težko niti dol-
go... Mimo njega je prišla žena, ki je obstala pred
mrtevcom. Šepetaje je izustila: »Bog ti daj večni
mir in pokoj...« ter odšla. Kmalu se je nabralo
okoli moč veliko število radovednega občinstva,
ki so pomolavali nesrečnega moča. Pozvali so tudi
zdravnika rešilne postaje, ki pa ni mogel drugega
ugotoviti, kot nastopivši smrt vled srčne hibe.
Pri njem so našli nekaj listov, glasečih se na ime:
Miklavž Taboja, star 70 let, stanujoč v Škornjici št.
73. Truplo so odpravili v mrlišnico pri sv. Justu.

Poključen samonar. Sinovi okoli 11. ure je sto-
pil v kavarno »Fedele Trieste« mladenič v sta-
nosti 22 let. Vedel se je za mizo ter si naročil čr-
no kavo. Ves razburjen je pognil iz žepa steke-
nično lizola ter ga zli v kavo. Ko je bil prepričan,
da ga nihče ne vidi, je izpil zastupljeno kavo. Ka-
vernisti natak ga je videl, da se zviiva v holočih-
nah ter stopil le mladeniču. Poveljal je skodelico
ter ugotovil, da se nahaja v ojej lizol. Skočil je k
telefonu in obvestil zdravniško rešilno postajo. Ker
je bilo mladeničovo stanje nevarno, so ga odpe-
ljali v mestno bolnišnico. Mladenč, ki se piše Jurij
Kusman, si je hotel končati življenje radi nesrečne
ljubezni.

S plinob ti se bila kmalu zastupila. 25letni An-
gel Aglietta etanuje skupno z Cezarjem Naršev v ul.
Tavarnella št. 3. Pred oknom sta se skupno od-
pravila k počitku. Ker ju je v spalnici zeblo, sta
vžigala plinovo peč. Ponoči je zmanjkal plin in

ogonj se ugasnil. Kasneje je plin zopet nastel
in uhajal, ker je bil petelinček odert. Kmalu je
bila vse soba napolnjena s plinom. Prava sreča je
bila, da se je zbudi Naršev ter preprečil nevar-
nost: Slabo pa je vendarle že obema bilo. Zato
sta dala pozvati zdravniška rešilne postaje, ki jima
je dal prvo pomoč.

Živla aprovizacijske komisije. za teden od 13. do 19. februarja 1921. (Prešepne se šte. 4. živilske izkaznice)

Na odmere:
Testenine: 40 dkg po 1'90 lir kg;
Riž: 25 dkg po 2'20 lir kg;
Sladkor: 15 dkg po 1 liro porcija;
Koruzna moka: 40 dkg po 90 stot. kg;
Olje: poljubno po 8 lir liter.
Posestniki ubožniških izkaznic imajo
pravico samo do nakupa sladkorja.

Vesti iz Istre

Iz Klanca. V dopisu od nas v nedeljski šte. »E-
dinosti« omenja g. dopisnik, da se je v priprav-
ljalni odbor za aneksijo veselo vpisala tudi
duhovščina naše občine in da mora to »vsakogar
osupniti«. Pripominjam, da je bil to le sklicevalni
odbor, kakor se je sam podpisoval in da se pravi
odbor niti ni sestavil. V ta sklicevalni odbor so
vabili pismeno vse štiri duhovnike v občini, k meni
pa so prišli osebo tudi stiri gospodje skliceval-
neli ter me skoro celo uro nagovarjali, naj pristopim
k odboru za nameravano prireditve aneksije slave-
nosti. Gospodom sem povedal, oziroma v spomin
pikčeval vse ono, kar smo v teh dveh letih Jugo-
slovent pretrpeli, koliko je naših ljudi bilo in jih
je še vedno v Sardiniji, kaj se godi v Trstu itd.,
o vseh neločih stvarih, ki so gode dan na dan nad
nami, in slednjič jim odčeno izjavil, da se prire-
ditve ne udeležim. — Drugi dan je bil prvi seste-
nek. K temu sestanku (v nedeljo ob 11. uri) ni
prišel noben duhovnik, anko ne na Svečnico, če-
dudi bi bil vsaj jaz lahko prišel obkarak. Trebja
»bil sestanek določen na pusto nedeljo ob 3.
pop., pa zopet ni bilo nobenega duhovnika zra-
ven. Komu se torej tresejo hlače? Nameravali smo
imeti sestanek na Gročani, da bi dali pismeno iz-
javo, da se nihče izmed nas prireditve ne udeleži,
na je stvar sama ob sebi zapala, ker so gospodje
odkritelji izprevideli, da iz vsega tega ne bo nič.
Tako je vsa ta stvar pokopana in so se gospodje
odkritelji prepričali, da »kri ni voda«. — Pri tem
naj pripominjam, da so naše ljudi, t. j. vse one, ki
so v kaki službi, terorizirali kar je moč in jim gro-
zila, da izgube službo itd. Ni čudo, da so dobili
skupaj precej ljudi. Sicer so jih tudi od nekega
iz Kozine slišali prav zadosi. Vsa čast g. Sosiču
za tako odločen nastop. — Milko Šušelj, dekan.

DAROV

Za Obrambni sklad: Dr. Anton Zigon, Zminj 50 L.
Dekar hrani upravo.

Borzna poročila.

Tečaji:
V Trstu, 14. februarja 1921.

Jadranska banka	390
Cosulich	450
Dalmatija	443
Ceromilich	2000
Libera Trieste	595
Lloyd	1780
Luzzino	2000
Martinič	790
Jecania	458
Premuda	458
Trpčevič	49
Ampela	700
Cement Dalmatija	340
Cement Spalato	395

Tuja valuta na tržaškem trgu

V Trstu, 14. februarja 1921.

Neprepečane krona	475	530
avstrijsko-nemške krona	450	5
češkoslovske krona	34.50	35
dinarji	75	75.50
leji	37	37.50
marka	46.25	46.75
dolarji	26.90	27.10
francozi franki	198	199.50
švicarski franki	442	444
angleški funti papirnati	104	105.50
angleški funti, zlet	115	116
ušbi	13	14
napoleoni	92	93

MALI OGLASI

POROCNA SOBA, nova, (tudi posamezni kosi) se
proda za 2100 L. Campo Belvedere 1, Semolici.
261

26LETNI mladenič, zmocen slovenskega, italijan-
skega jezika in računstva, želi službe kot nad-
zornik, čuvaj ali kaj zličnega. Ponudbe pod »991«
na upravnistvo. —62

ABITURIENT GIMN., več slovenskega, srbo-hr-
vatskega, italijanskega in nemškega jezika, stro-
jopisja, knjigovodstva, išče primerno službo v ka-
ki trdi ali denarnem zavodu. Naslov pri uprav-
nistvu. —257

SLUŽBO išče absolventka mečanske šole in 2 te-
čajev učiteljstva. Naslov pri upravnistvu. —258

GOSPODICA s primerno šolsko izobrazbo in
čedno kaligrafijo išče službo kot osadnica ali
blaginčarka. Govori slovensko, nemško ter de-
lica italijansko. Ponudbe pod »Maruska« na
upravnistvo. —260

STIRINAJSTLENA deklica za lahka dela v trgo-
vini, se išče. Sever & Komp., ul. Machiavelli 13.
259

KUPUJEM cunje po 50, staro železo in kovino po
najvišjih cenah. Skladišče via Tero 6. —227

GUIDO PLONER izdelovalec in popravilalec ar-
monik vsakega sistema. Delo ročno in solidno.
Cene zmernne. Via Fornace 3. —254

SIVALNI STROJ »Singer« za krojače in majhen
za domačo rabo prodaja Vukelič Pavel, Opatija,
Občinski trg. —242

UCENCA, sprejeto Jančar Franc, peč. v Divočji.
248

OPRAVO delikatne trgovine, ali posamezne kose
(steklene posode, nože, tehnična itd.) kupim. Po-
nudbe pod »Delikatese« s označeno ceno do
16. t. m. na upravnistvo. —251

PRODAJ: 150 milj cigaretnih stročnic 2 in 3. Ris
Dorež, Altesse, Ambor in dr. 2000 korcev zla-
bakov za kritje streh, 1 motorno kolo »Singer«
5x6 1/2 HP, 1 damsko kolo »Lyras«, 1 orkestron
s 4 valji. Vse v najboljšem stanju, cene po do-
govoru. Hinko Grabčjan, Vipava. —252

POZORI REDKA PRILIKA! Veliko, lepo obdelano
posvetstvo (zelo rodovitne, skupajržeče njive in
travniki, zaraščeni gozdovi, 2 pričični hti z go-
spodarskimi poslopji — vse na ravni tiki Kama-
nika v Jugoslaviji) se resnemu kupcu, vsled red-
nih razmer, takoj prod. Cena 115.000 lir.
Podrobnejša pojasnila daje, samo do 20. febr.
N. Pernel — Hotel Grzina, St. Peter na Kraun.
253

MASLO sveže kupi vialo množino Plešičar V.,
ul. Giulija, trgovina jestvin. —190

ZLATO in srebrne krona plačmi več kot drugi
lupci. Albert Povh, urar, Mazzini 46 (v bližini
drvelega trga). —537

STEDILNIKE za vžidanje, vsake velikosti, solidno
domače delo. Izdeluje in po dogovoru tudi po-
stavlja. Iz